

Extortion and Duress

Week 4

בבא בתרא מ' ע"א 'רבה ורב
יוסף' עד מ' ע"ב 'אמר רב יהודה'

שו"ע ר"ה ה'-י"ב

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי אליעזר ע"ה

לז"נ ויצא בת ר' שמואל זאב ע"ה

(א) כמו בקידושין דף
(ב) לקמן קעה; (ג) עיי
ותוספות כתובות כא. ד"ר
הוציא, (ד) עי' כתובת
כבא, (ה) שם כא; (ו) ב"י
טז; (ז) כתובות דף כא
(ח) מנהירין דף כא
(ט) דברים יט, טו (י) וס'
הוא יצמזם לא: גימ'
ע"א, (כ) גיטין ע"א
(ל) ווע"ע חוס' יצמזם לא
ד"ה דמזו וכו', (מ) ע"י
תוס' קידושין
במנהירין בסוף הדוכא
(נ) כמ"ש לקמן עמוד ב

(א) רישב"ם ד"ה וס
מודעא וכו' דעו לכ
שמכירה או כל"ל ותינ
זו נמחק:

קנין בפני שנים ואין צריך ליומר כתובו. לר"ך לאימלומי גיה שיכתה לו דכיון דקנו ממנו סתם קנין לכתיבה עומת [כתובות נה.].

לכאורה [6]
דאפילו [צ] יש להוסיף
נקרא הנפק (ר")
דעוסי: [ג] צ'
בראיות (מהרש"ל)
בגמ' שם יש כמ'
שינוי לשון: [5] (בבב)
שפנינו לא נזכר בר'
נחמן אלא רבה בר ר'
הונא הוא דקאמר זי'
איתת תלת וכו', וצ'
וגרס' תוס' היה כ'
בסוגי' דהתם, מיה סו'
הסוגיא לב ע"א דא'
לאו מי איתמר עלה וכו'
אמר רב נחמן וכו' קצו'
קשה (גמלו)

אעשה כי אונסני ומכריחני

טרי זמירה ומתנה למעשה
 יק האומר בסופו (דף סא):
 דין לכל הסמרות: הודאה
 ב' זו מנה ז"ל כחובו שזוה
 שזה שאלה לגבות חובו יושב
 כחובו דחוב הוא לו וידין
 ב' דלא ינחה ליה לעשות חוב
 על פה ואש"ר דהודה צפני
 פרעמי דקיי"ל (לקמן טק)
 פרעמי כשיש שטר לא
 ידעס שפרע צפניו אפ"ל
 שזוה חייב לו גובה מנכס
 בשטר שיש ב' עדס: קנין
 ומשום דגב קיום שמירת
 ואין ב"ד בחיבו. ומהפד
 שטר על חפרו וחושה
 ושיבא לגבות חובו דהכח
 ה' הוא ינטרן לקיים שטרו
 טר ולא ימלא כ"ד יעשה
 חתימתו דידן כפי ב"ד וס
 כ' צמחצת תלחא כחדא הינא
 ו' סאסדו וסאסדו חתימתו
 ג' דייססו וסא"ס הפק'
 דטו דיימין דין אלא שנקראין
 יעבד נמי לא דל"ח מה יש
 י' חתימי וסכא מרי חתימי
 ש' שלמעלה ששטר כשר
 י' זו עדות מגורה שהעידו
 השטר ונכשיו חותמין ב'
 וסכא רבא אי קשיא י'. ככל
 וד הוא דקאשיל לי האי קנין
 דמי ומשום דדמוה לדין של
 די קנין ע"י עדותן שזואין
 לי קנה לדי קרונה ומשום דמי
 ש' אלמא אש"ג חזוב ר' א
 אפ"ה כוחסין העדים בלא
 ו' וספקין הפקר לכחול כל
 רות: ואי יא"ו במעשה ב"ד
 אינו ב"ד כחול וסכא חוב
 ב"ד. דלא וסכא סקדונה
 קנין אבחיבה עובד. משום
 סקדור צפני עדס וממהר
 ומשכון במטלטלין או ילך
 צעין וסח ומסחמא רותא
 ע"י (דף נה). אמר לעדים
 ינטרן לחתומי ב"ד כשרי
 ו' עומד אבל לא קנו מיניה
 א' יניח דיעא ליה לא
 ו' דינא: אפ"י ע"י. וינטרן
 ימנין דלאן ב"ד מוזמן מיד:
 דלא

שאין שטר אלף צ"ל להי"א
 אלף א"כ וזכר בראייה¹² עדויה
 (נקמן דף קסב. וסע ד"ה אמר)¹³
 כיון דזבוחו הוא וצומתאם איז
 אטריי ואלא אהא לאצמזעני
 קסא נלמי לאצמזעני וכל
 לכתוב וסע כתבו שזא
 ממה או מכר מודעא בפטיה
 ב". אומר ר"מ דלא אהא
 שלא שפרי וסעי דלא אמר
 אלא לאצמזעני וסעי דלא
 אלא לאצמזעני מטעם נקבה
 דלית ליה קודר ולקנינהו או
 כשאינו שלו ארסל חנא לא
 אלף ש"מ דלא מטעם נקמן
 לשיטת דליכא עדים ועוד ד
 צידה אש"א דפסעה עיניה
 בתובו. ויזכרנא גלא רשמו
 ב דלאמרין לקמן צ"ה
 זו לפלוני וכתבו לו את
 דלאמרין צירס אש"פ (כתוב)
 והא קמי מניה לא צ"ה
 כתוב דה"ל לא אמר לנו
 לא קמי מניה צירס לאמלוכו
 שטרות בשלש"ה. אש"א דר
 דיניה דין קיום שטרות
 קיום שטר לשטר שלמעלה
 דומה לז' עדים ששטמו
 דע פקול אלז פסעו ויכר
 ים והכשרה השטר דומה
 (דף קס וסע ד"ה דלמא) ג' שיש
 לניכח צומתא חלחא הינא
 דינא חו לא צירס דלא צ"ה
 דין דכחז ד"ה דינא דרבי
 שמואל צידה לז' אש"א
 ה"פ דלמא צבנן ד"ה רב
 ענלמא אלז שמואל מ"י סבא
 צ' שדו דיניה דין כמו ר'
 (דף לז) ג' עובדא דלאסר
 הקס דרבי לאו צ"ה צידה
 א"ג חרי מנא וי"ל דה
 קמיהו צסחם הלכך א"י קמי
 ואי קמי חלז פלג נהרס
 צ"ה צפירוס צשנים ס
אבא
 ד"ה ציית דינא ס
 גלי מילתא אבא
 לצא לצית דין ואי ציזבי והא
 רבה ורב יוסף לית להו דרבי
 צמון אנהרעש ועוד והא
 עלי ועלן א"כ לא איירי צ
 לא שייך הכא דלא

היו צהריה דכחיות אפי' יואל כחז' ד' י"ע צהריה דעד אחד כחז' צגט פשוט י"ח מהי קמיל' דלוי' ז"ל כחז' פשוט' למימר דנקיט' מיה ואין ז"ל כחז'ו אגב' ומחאה אלף שהיא צפי' ב' זלל כחז'וה' וז'לל' לאשמועי' שפני' ש' אלף ליה לם' וז'ל' ומיחי' כשקרא דמסחמא לפיכך' כדי שיכתבו: **קנין** בפני ב' ואין דריד' למעוטי' שלף יהא' חשוב קנין כשעשה' בקדושין (דף סה:) וז' איצרו סהדי' (ב"מ דף ע"ג.) גבי הלא עומד בגורן כ"ו קנינהו' סהליה אגב סודר ומפרק' כקרקע דליה ל' והא עומד בגורן קמי' וטועין בגבול' ערמינא' דליה ליה כלום' כחליפין ואי לא חשיב קנין בגל' עדים' ק"מ דסנהדרין (דף ק.) אמרו רבנן פסרה' דמסוקים הם! **ואין** דריד' צ"מ' וז'ן שלח חז' ב' ומיחי' יכול לחזור' וכר' את הספינה (דף ע"ו.) וז' כשדה' ד' חז' בשטר ואינו חוזר כשדה' והא' ד' ג' וס' ד"ה (כחז'ו) כחז'ו ומחז'ו' חלוקה ביה ללא דוקא' משום דלמח' ליה' דלחמירין' הכא אלף משום דבעי' למימר' מיה אע"ג אלף לח' כחז'ו: **קיום** גופיה ס"ל כסנהדרין (דף ה:) ב' שדנו' כדפ"ה דלי' ליכא אלף ב' מה י"ש בין' עדים' כהא' מרי' חמימי' והכא' מרי' חמימי' שנים' שלמעשה' השטר' כשר ועד' מפי' עדים' כ"ד שטעדי' עדים' לפניהם' וז'ן' מסק' דין' והא' דלמירין' בפ' ב' דכחיות' נקיים' את השטר' ומת' אחד' מהן' כריי' ד' חז' לוחיו' ואמר' כ"י' ואי' כחז' ביה' ב' חלופ' הוא' דלמח' שמואל' ב' שדני' דיינה' וז'ן' ד' חז' ודלמח' רבנן' ד' ד' חז' ואי' וז'ל' סובד' קיטור' שטרות' בשנים' אלף' ספירא' ליה' זקיום' שטרות' כדשמואל' וספיר' דקיום' שטרות' ג' אע"ג דבעלמא' וז'ל' דרב' נחמן' **ל** גופיה' קאמר' כז"מ' רב' וז' ספרא' עזר' עסקא' וז'ן' ששע' וז'ן' וז' חז' איחי' ל' הלחא' דשלמח' קמייחו' מיירי' דלא' שעאן' ד"ז כפירוש' אלף' פלג' חרי' פלג' נראה' ללעשות' עדים' נחמין' שותן' ד"ז נחמין' אלף' כמקום' שעאן' [וע' חז'ו' גיטין' ג' ד"ה וז'ן' נחמן]:

תימה מודעת' דמאי' ל' דגיטין' ודעתה' דרודה' אלף' ארום' כחז' ענין' שאין' יכול' אמר' רבא' לא' כחמין' מודעת' אצוי' וכ"ח' מ"מ' הוה' ליה' למיפך' ולשנוי' כדפרך' מ' ורבא' גופייהו' דלמחי' מריוהו' אפי' יעא' דציני' וז'י' ההוא' מעשה' דפרדיסא' יאית' דינא' פשוט' דלכתיב':

איכא

[illegible]

אין צירד לומר:
כתבו צירד צירור
לכונן סתיהם
דוכת וכו' אל שכת'
הורה מנה שנים
אני מחזיר מנה לפלה
אין כתובת אל אל
אמר לוי כתובו
דחב וכו' הוא לו:
משום דבר פשול
שנים אין צירד
להם כתובו
לקמן: קיום שנים
צירדים להדי שנים
אין ביה דין על ח
[ערים]: הא קשיא
[דא]: דאמר רב
בקנין אין ממשות
רב דמי דמה דמי
נמלך וכתובין אף
הני אין צירד לכתוב
נמין אן קן ליתבי
דמיא דבי' אל
ממשות ביה דין
כחורא דמי אמאי
צירד: וכו' דסתם
לכתיבה עומד
לאחר קנק ליתוס
אמאן אל צירד
אבא יא גבאר דעיה
אל לכתיב דעיה

**ממסורת הש"ס
עם הוספות**

ק א מ"י פ"י מהל' מכירה
הל' ב סמוג עשין פב
טוש"ע ח"מ סי' רה
סעיף א:

שלא אמר רב יוסף דלא בשוקא ובבריתא^ט וכתבתו ליה מאי בינייהו איכא רבא והויא מודעא לחברתה אמר רב פפא הא דרבא אלא מכללא איתמר ודהוא גברא דאזל לקדושי כתבת לי כולוה נכסך הוינא כך (ג) ואי לא לא הוינא לכולוה נכסי אתא בריה קשישא א"ל וההוא גברא ללוה לסהדי זילו אטמורו בעבר ימינא וכתבו ליה או ללוה לא מר קנה ולא מר קנה מאן דחזא סבר לחברתה^י ולא היא התם מוכחא מילתא דמוחזא^י אבל הכא מר ניחא ליה דליקני ומר לא ניחא ליה

ואל אלה יעידו ששמעו לזה המחזיק
 בו הני מיני שרצה זה לגזולו פרסם (י)
 הכי א"ל בתשאי אנה מוצינא קר ואמר
 הדימים והלקח זה וספיר לעדים
 תסע שטען לקוחה היא צדי זה"ו שנים
 ואר צדוות בפני מוצינא להאי פרידרא
 זה שמהיום ואני אולי המודעא לפניו
 יד הכל אם לא ימכור מודי רצא דכתבי
 מודעה מודעא לתצרתה נחבין כלקמן:
 לא ציוס לכחוז שבוקים וצברותא אלא
 לא ציוס לכחוז שבוק וצבריתא לויסנא
 אלא קרסין דלמנר לכל יחיצו צבוקא
 ותובו זה"ו אמר רבא דהויא. קרמנתא
 וזה אחר דלכך כתבה לך תציריתא דלא
 יסטר לאשה: אמר דהו אפחד. קודם
 הכל: לא מר קנה. הן משום דהוא
 כמחן דליהיה הא ולא הוא מודעא:
 שישאנה ויחזור בו והלכך תסע הוא
 מודעא וצבריתא שיהי עשויה
 יסטר אלא יחא ליה דליקני שמעין
 וזה צאל אונם יחא ליה דליקני:

שלחו ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - כג חו"מ ז (קפט - רמ) קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 108 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

סעיף ז' (יד) בין בידי ישראל. פירוש, ולא אמרינן דלן זה מיקרי אונס כיון דכחל למכור דין ישראל ולא עשה. ואמ"כ לימודנו דאפילו אונס ממון חשוב אונס, כההיא דשכר פרנסא, כ"כ בטור נסיעה ד[...]. (פ"ז) בין ו"א היה ש"ח מהשוכר שאין השדה צידו אלא צמורת שכירות ולאחר זמן תחזור השדה לידו, דהו מיקרי שט"מ, שכתב בו זכמו ותוכנו של כנגדו: (פ"ז) י"ז ואחר שאב"ד ג' שנים. דלא היה יכול לטעון לקוח הוא צידו ואכלמיהו שני חוקה ואצדמי שטר קניני: (י"ז) י"ח וכפר בו וזוהי שהפרדס ש"ו ואח"כ מסר המשכיר מודעה כו'. קן הוא לשון הרמז"ס שם בפ"י למכירה [ה"ד], וכחז המ"מ עליו ז"ל, נמכרין רצונו לומר שהמעשה הנזכר צמרתא [ב"ב מ' ע"ב] כך היה, שהעדים לא שמעו ההפדה אלא שראו הכפירה, ואח"כ מסר מודעה ומכר, שאם שמעו ההפדה לא היה כאן אונס, שהרי לא היה אפשר לנלוה לכפור, שכבר שמעו העדים אלו שהודה שהוא ממושקן צידו [וה"ל למכור ע"פ עדים אלו, ומדלא מצאו ומכר לו עליו לומר דגמר

הגה (א) אונס הגוף צין אונס ממון (ז) מיהו יש חולקין וסבירא להו דאם הפחידו לאו כלום הוא דעבד איניש דגזים ולא עבד. בין בידי גוים בין בידי ישראל הרי זה אונס וזמעה באחד ששכר פרנס מחבירו לעשר שנים ו"א היה שטר חוב ביד המשכיר ו"א אחר שאכלו השוכר ג' שנים אמר לו אם לא תמכרנו לי אכבוש שטר שכירות ואטעון שהוא לקוח בידי ואמרו חכמים שהוא אונס וכן כל כיוצא בזה לפיכך אם תבעו המשכיר בבית דין ו"א יכפר בו וטען שהפרדס שלו ואחר כך מסר המשכיר מודעה ואחר כך מכר לשוכר שכפר בו הרי הממכר בטל שהרי יש לו עדים שהוא אונס והם העדים שכפר בבית דין והם הם עידי המודעה וכן כל כיוצא בזה.

ציונים ומקורות (ג) טור סעיף ד. (ד) מהרי"ק שו"ע (קפ"ו) קפ"ה. ד"מ ה'.

ערך לחם

[ח"א] ס' י'. ונ"ל שאם העליל עליו והוליו כבד והצליח ועשה אינו בכלל זה, אלא אונס נסור הוא ואינו צריך מודעה, ועיין מהרי"ק עצמו שורש ס"ג (ענף א"ב), וזה פשוט. שם בסופו. ועיין רשד"ם אה"ע ס' (קפ"ב) (קפ"ג).

מורי זכב

דל"ק, דהמשכיר אינו סומך על העדים שהטמין בזה, ד"ל שהשוכר לא הוציא מפיו כלום, אלא המשכיר התחכם לומר ראה כיון שאתה רוצה לכבוש שטר המשכנתא הנני מוכרח למכור לך, וזה מדוקדק בלשון ב"י שכתב ששמעו שלא נחרצה כו', ולא כתב ששמעו מן המלוה כלום, אלא כדפרישית, ומודעה הוצרכה שלא גמר והקנה אגב אונס מיד, והוא פשוט:

ביאור הגר"א

י'. בין אונס הגוף. כמ"ש [שם ע"ב] תלוי כו', וזו שהקשה שם [מ"ח ע"א] ממ"ש צגיטין וחונטין כו': יח. בין אונס ממון. כמו הפדיוןא ותמריה לשמור: יט. מיהו יש חולקין כו'. ואמרו דלא דמי לפרנסא, דשם לא היה צריך לעשות שום מעשה שכבר הוא הקרקע צידו, ועיין לח"מ*. והציאו רמ"מ כפוף פרק המדיר [כתובות ע"ז ע"א] לא קשיא הא צמיל, שמפחיתין אותו ליקור, ואמרינן שם דנצנים כו', אלמא אין הפדה כפיה. והשני עליהם רב האי גאון [שם] דצ"י שאני שהשומע חושב שאין דרך להכות דצ"ג* ופ"י דשנעונו [מ"ז א']. כא. בין כו'. ממ"ש כפוף גיטין [פ"ח ע"ב]

פתחי תשובה

אונס וסגי בגילוי דעת הנותן שאינו נותן בכל לבו. וכתב, ואפשר כיון שהיה ע"י שליח דומה טפי לפשרה, ע"ש. ולפי מה שכתב לעיל סעיף ג' בהג"ה שבבאר היטב מהגאון מו"ה עוזר ז"ל דהא דפשרה דינו כמכר, דוקא לענין שצריכין לידע שהוא אונס, אבל אי ידעינן באונסו אפילו לא מסר מודעה כו', ע"ש, א"כ לא הועיל הרב ז"ל בתיורו, דאכתי א"כ מסירת מודעה רק עדי אונס. ועיין מה שכתבתי לעיל סעיף ג' סק"ה, ועיין בנתיבות המשפט שם [משה"א סק"ט]:

פירוש, שטר מהשוכר שאין השדה צידו אלא צמורת שכירות ולאחר זמן תחזור השדה לידו, דהו מיקרי שט"מ, שכתב בו זכמו ותוכנו של כנגדו. סמ"ע [סקט"ז]: טו. תבעו. כתב הסמ"ע [סקי"ח] דנא ללמדנו בזה, דלא תימא היאך נמכר זה האונס, דהא ודאי העדים לא שמעו ההפדה, [דאם שמעו אינו אונס] ונדולא גמר להקנות, דאל"כ ה"ל

חידושי רעק"א

[ב"ב מ' ע"ב ד"ה טלה] והרשב"א [בתשובה ח"ד סי' מ' וסי' כ' רע"ז] ז"ל, ומאחר דכולהו רבנאמא אשר המה עומדי הוראה סבין ק"ל להם שומעין, ואם יחיד חולק כאשר כתב מהרי"ק ז"ל [שורש קפ"ה] אין שומעין לו עכ"ל. ועיין תשובה להם רב סי' י"ט, ותשובה ר' נחמן אגלי צ"י, ותשובה בית שלמה להרב מהר"ש סי' ז': שם. ואח"כ מסר המשכיר. כ"כ, ודעת הרמב"ן ז"ל [ב"ב מ' ע"ב ד"ה טלה] דלא צני משכית מודעה, כיון דלא האונס רק מזה הקרקע עצמו לא גמר והקנה, ע"ש. ועיין צ"י [טור סעיף ד'] מ"ש בשם [הרשב"א] (הריב"ב ז"ל סי' קמ"ה):

סעיף ז'. בין בידי גוים כו'. הפחידו להוליו כו' לערכאות של גוים לא מיקרי אונס, דאף כי יעשהו שמה לא יזקק שהרבה עשו כן ולא הצליחו. [ב"י מחודש א' בשם מהרי"ק שורש קפ"ה]. ועיין ריב"ל [ח"א] ס' (ק"א) [ק"ב] והר"ש

שכתוב בה אחריות המקח קיים לגמרי אפילו מסר מודעה כמו שכתבתי, וצ"ע לישב אותו: ש"ע סעיף ז'. לפיכך אם תבעו. מה שהקשה הסמ"ע [סקי"ח] על *היאך יכירו העדים באונס, י"ל כגון שהטמין העדים אחורי הגדר ושמצעו שלא נחרצה המוכר אלא בהכרח, עכ"ל הג"ה [ב"ב כ"א ע"א מרפי הרי"ף] שהב"י הביאו מחודש סעיף א', ומה שהקשה סמ"ע ע"ז נראה כו'. באר הגולה
ס. שם דף מ' ע"ב. ע. כן היא גירסת הרי"ף* ** פ. שם [ברמב"ם]. וכחז הרב המגיד, זה פשוט, ונמכרין רצונו לומר שהמעשה הנזכר צמרתא [ב"ב מ' ע"ב] כך היה, שהעדים לא שמעו ההפדה אלא שראו הכפירה ואחר כך מסר מודעה ומכר, והכונה לו בזה שאם שמעו ההפדה לא היה כאן אונס, שהרי א"א לנלוה עוד לכפור שכבר שמעו אלו העדים שהודה שהוא ממושקן, כך שמעתי בכותב רצונו והוא הנכון.

צני אדם ולעשות מה שאין ראו, משא"כ בשאר בני אדם: כ. דעביד כו'. פ"ג

באר היטב

סעיף ז' יג. דגוים. [אפילו למ"ד דאונס דהפדה לא הו אונס, היכא דגזים דנכר דמורה הימלא, כגון כפולגמא דרעמוחא דרעמוחא וזכה מטעם קים לי, וזה מגוס אותו שילינו צערכאות ויזאלו מידו, הו אונס. להם רב סי' (ל"ז) [רי"ף]. צדן זה דעבד איניש דגזים ולא עבד, אין חילוק צין איסור חמור לאיסור קל. מהרי"ק שורש (קפ"ו) [קפ"ז], הרשד"ם חלק י"ד סי' ק"צ ותלן חו"מ סי' ש"ד וע"ש סי' י"ג. מהי נראה דהכל לפי ראות עיני הדיין, אם הנגוס הוא גבר אלים ומוחזק בך לאנס הצרות וש כח צידו לעשות כן והוא רגיל בך, לא אמרינן צמילא בזה עבד איניש כו'. מקור צדן דף פ"ו. צני חיי [בהגהות מהרי"ח בבב"ש ח"ב כ"ח רע"ז]: יד. חוב.

פירוש, שטר מהשוכר שאין השדה צידו אלא צמורת שכירות ולאחר זמן תחזור השדה לידו, דהו מיקרי שט"מ, שכתב בו זכמו ותוכנו של כנגדו. סמ"ע [סקט"ז]: טו. תבעו. כתב הסמ"ע [סקי"ח] דנא ללמדנו בזה, דלא תימא היאך נמכר זה האונס, דהא ודאי העדים לא שמעו ההפדה, [דאם שמעו אינו אונס] ונדולא גמר להקנות, דאל"כ ה"ל

תוקן כאן
ולחלו ע"פ
שלחן השחור
ובן תוקן
בהדורות
קניסברג
ולמברג

*נראה רצונו
למש"ש משנה
לעיל [פ"י]
מפכה ה"ד
וע"ש. ועיין
לעיל סימן
קנ"ה טעף
י"א בה"ה
ומה שכתבתי
שם [על הגר"א
הרמ"ג]

**ע"ש ל' ב'
דמיקרי כו',
דף ל"ג ב'
תוד"ה אידיל
כו. הרמ"ג

*נראה שיש
כאן חסרון
חיות וצ"ל
על הנייר
שורש, כדברי
ה"ש כתב
ה"ה ד"ל,
דאי קשיא
היאך וכו',
וראה באר"ס
סוף סקט"ז
ובמהדורות
קניסברג
על הגיה:
זה היאך
וכו', ואינו
מוזב

**לפינו
בר"ך בב"ב
כ"א ע"א
מדפי הרי"ף
הגירסא:
לחלח שני,
ועיין בר"ך
ב"מ מ"ב ע"ב
מדפי הרי"ף

מודעתו לנטול המכירה. אבל בלא מסירת מודעה, אף שניכר אונסו, מ"מ איכא למימר שמ"מ ע"י המעות נתרנה וגמר והקנה, וק"ל ונראה שגם הטור [סעיף ד'] שקילר ולא כתב אלא ריש דברי הרמב"ם [ולא כתב האי "לפיכך אם תבטל" כו' שכתבו הרמב"ם והמחבר], וסיים וכתב עליו

דהו אונס לנטול המקח, כוננו לא שהיו עדים ששמעו שא"ל אם לא תמכרו לי אכזוש כו', אלא שנתודע זה ע"י המציאה וכפירה ובסוף קנה וכו' שכתבתי, וזה לעד"נ ברור. *וצעיר שזן כתב כלשון הטור, והוסף וכתב שהטמין עדים אחרי הגדר כו', וכתב כן כדי לישב קושיות שהנגיד משנה הג"ל, ולא הועיל כלום, דאכתי איכא למימר דלא ה"ל למכרו לו, דאם יכנוש המלוה השטר ויטעון לקוחה היא צדי, יצא המשיכר עדים שהטמין לו ויעידו ששמעו ממנו שאמר שיכנוש את שטר השפירות, וממילא ידעו הצ"ד שכן עשה ויוצאו השדה מדו*. ועיין דרישה [פרישה שם] מה שכתבתי עוד מזה ודוק: **סעיף ח' (יהו) י"ב שיהי**

הוא המסן ב'ל. לשון הרמב"ם בנמה מקומות לכתוב בלשון "שהרי", ואינו לנתינת טעם, אלא ה"ל כאילו כתב "באונס שהוא חמסן", וכל חמסן נותן דמים, אלא "מפני שכופה את המוכר למכור שלא מרצונו": (יטו) כו' ומ"ס אב"ל בגדול והוחזק בגדול ב'ל. כ"כ המחבר ג"כ לעיל בסוף סימן קנ"א, ושם כתב עליו מור"ם ו"ל ד"ל דאם לא מסר מודעה מכירתו מכירה כו' ע"ש, וכאן לא כתב מור"ם על דברי המחבר שש מולקין ע"ז. ועיין דרישה [פרישה סעיף י"ג], שם כתבתי ישוב לזה, וגם על דברי הטור שקשה עליו ג"כ קושיא זו, שצטט סימן קנ"א כתב

משה"א
סק"ג

פלוגתת הרמב"ם [פ"י ממכירה ה"ה ופ"ט מגדולה ה"ז] והר"ש [ב"ב פ"ג סי' ג'] בזה, וכאן [סעיף י"ג] לא כתב אלא דברי הרמב"ם וכאילו אין מולק עליו, ומילקמי, דכאן מיירי שהשדה שהוא ידוע שנאה לידו בתורת גזילה וקנאה אח"כ ממנו, דכזה הר"ש מודה כיון שהוחזק גזלן עליה בזה שכתב בידו, אף שאח"כ נתן לו דמי שהיה, לא אמרינן דגמר להקנותו, משא"כ לעיל בסוף סימן קנ"א דשם מיירי שנתן לו דמי השדה קודם שנאה לידו בתורת גזילה, ואף שגם שם כתב שהוחזק עליה גזלן, היינו שכבר יצאה מידו פעם אחת בתורת גזילה, ומ"מ כיון שלא חזרה וצאה לידו בתורת גזילה אמרינן דגמר והקנה לו. ועיין דרישה ששם הוכחתי זה מלשון הרמב"ם וצטור דבהכי מיירי ודו"ק*: (כז) באו ומ"ס כמו שיתבאר. ברמב"ם [המובא

בצינונים אות ט"ז] כתוב כמו שציאירו בהלכות גזילה [שם], והמחבר שינה וכתב כמו שיתבאר, וכ"כ צעיר שזן, משום דצקדר הטור הלכות גזילה כתובה לקמן מסימן שני"ט והלאה, משא"כ בהלכות הרמב"ם שכתב הלכות מכירה הלזה ע"ש. אבל לכאורה יותר נראה דט"ס בדברי המחבר וז"ל כמו שנתבאר, דהא עיקר דלינא זה כתבו הטור והמחבר לעיל בסימן קמ"ט [טור סעיף י"ד ומחבר סעיף י"ג] וקנ"א [טור סעיף ה"ו ומחבר סעיף ג'] ע"ש: **סעיף ט' (כאז) ב"ב יש להם לחתום הם בעצמם ב'ל. רבוא קמ"ל בזה, דאע"ג דאין העדים נאמנים בדיבורם לומר מודעה היו דברינו כמ"ס הטור * (והמחבר) לעיל סימן מ"ו סעיף ל"ו (ל"ד), דלא צא דיבורם ומצטל חתימתם, מ"מ כשהן חתומין בשטר מודעה, צא אותו שטר**

צינונים ומקורות (טו) שם הרמב"ם פ"י ממכירה דין ה'. (טז) שם הרמב"ם פ"י ממכירה דין ו'.
(2) בערך לחם הגיה: הרי, וכ"ה ברמב"ם.

ערך לחם

סעיף ח' בסופו. וד"ה למי שתקף המקח בזרוע ואח"כ קנה אותו, ועיין סימן קנ"א דין ג' [ונבדק לחם שם]. **סעיף ט'.** הרי המודעה קיימת. כן צ"ל. שם בסופו. ומיהו במתנה אם ביטל ופסל עדי מודעה וכתב שנעשה בלא אונס מהני. ריב"ל ח"ג סי' כ"ח. ואין דבריו נראין במה שכתב דמותו אומרו בלא אונס, וכן כתב מהר"ל [בן חביב] סי' כ"ז, וכן נבא דבר.

טורי זהב

שו"ע סעיף ח'. בד"א באונס. מה שחילק הסמ"ע ס"ק (י"ח) [*כ"ז] בין הך לטור סימן קנ"א, ברמב"ם לא משמע כן, דהא בהלכות מכירה [פ"י ה"ה] כתב דין דכאן דבגזלן אין צריך מודעה, וסיים כמו שביארנו בהלכות גזילה [פ"ט ה"טז], והיינו הדין שמביא רבינו [הטור] סוף סימן קנ"א, ש"מ דדא ודא אחת היא. ונלע"ד דרבינו ואחריו מור"ם סמכו עצמם כאן על מה שכתבו בסוף סימן קנ"א, ואין חילוק בין הכא להתם, כנלע"ד ברור ונכון:

ממהדורת
תק"ב

ביאור הגר"א

גם המעשה ציטרל כו' שלא כדון כו' ונכריס כו'. ור"ל כאן אפילו הפחידו צדי ישראל, דדוקא הפחדת צ"ד אינו אונס כנ"ל [סק"ט]: **סעיף ח' כב.** בד"א כו'. עיין לעיל סימן קנ"א [סק"ד], דהרמב"ם [המובא בבאה"ג אות צ'] לא גרס בגמ' [ב"ב מ"ח ע"א] ולרב צדי דמסיס כו' רב צדי מימלא כו', וזה ממורק קושיא מוס' שם [מ"ז ע"ב] ד"ה ורב צדי כו', ומחלק בין חמסן לגזלן כמ"ס בסוף פ"ט מהלכות גזילה שזה האונס אינו רוצה לגזול ולא גזול עדיין כלום לפיכך אם לא מסר מודעה ממכרו קיים. וע"ש בסימן קנ"א [סעיף ג'] בהגה"ה: **סעיף ט' כג.** ואפילו אמר כו'. כמ"ס שם [ב"ב מ"ז ע"א] האי אע"ג דהודה כו', ואף לשיטת הרמב"ם [הג"ל סק"ב] שמתקן ציו לגזלן, היינו כל זמן שלא מסר מודעה. ועיין לקמן סעיף י' וצאה"ג ס"ק א':

סעיף ח' ג. שם [ברמב"ם פ"י ממכירה] דין ה'. כתב הרב המגיד, הלוקח צאונס נקרא חמסן כל זמן שלא נתרנה המוכר אף על פי שנותן דמים, כדאיתא סוף הכונס ב"ק [דף ס"ז ע"א]. ק. כתב הכסף משנה שם שז"ל שפוסק כרב צדי משמיה דרב נחמן [שם ב"ב דף מ"ז ע"ב], דרב נחמן דינא הוא והלכתא כוותיה צדינא, ומפרש רבינו גם לרב צדי וצדינא וצדיי א"כ הוחזק גזלן על שדה זו, דאע"ג דרב הונא שם לית ליה דרב צדי, רב צדי אית ליה דרב הונא, ולא כפירוש רש"ב"ם שם [ד"ה אבל מעות, ושם מ"ח ע"א ד"ה ולרב ביבי]. כ. לשון המחבר. וכתב הרב סמ"ע [סק"א] שהיומר נראה שז"ל כמו שנתבאר, שעיקר דין זה נתבאר לעיל בטור ובשו"ע בסימן קמ"ט [טור סעיף י"ד, ומחבר] סעיף י"ג ובסוף סימן קנ"א, ועיין מ"ס הרמ"ם שם בהגה"ה. **סעיף ט' ש.** שם [ברמב"ם] פרק י' [ממכירה] דין ו'. [דף ב"ב] [דף מ"ח ע"ב] עובדא דטבי דחמס רבה בר בר חנה אמר עא"פ ואלא שקלתא, פירוש, מכירה. מ. כתב הרב המגיד [שם], זה פשוט, ונתבאר שם [דף מ"ז ע"ב ודכר כהנא וכו'].

באר היטב

דמי שהיה, לא אמרינן דגמר להקנותו, אבל שם מיירי שנתן לו דמי השדה קודם שנאה לידו בתורת גזילה, ואף דגם שם כתב שהוחזק עליה גזלן, היינו שכבר יצאה מידו פעם אחת בתורת גזילה, ומי"מ כיון שלא חזרה וצאה לידו בגזילה אמרינן דגמר והקנה לו, כד"ל הסמ"ע [סק"ב]. [והט"ז] כתב ע"ז דהרמב"ם לא משמע לחלק כן, דהא בהלכות מכירה כתב דין זה דבגזלן אין צריך מודעה, וסיים כמו שציאירו בהלכות גזילה, והיינו הדין שצטט סימן קנ"א, ש"מ דדא ודא אחת היא. ונלע"ד דהטור והרמ"א סמכו עצמם כאן על מה שכתבו בסוף סימן קנ"א, ואין חילוק בין הכא להתם, כן נ"ל ברור ונכון, עכ"ל:

במחמתן הנכתב קודם שטר הקנין ומצטל שטר הקנין אשר מחמתן עליו הנכתב והנחתם אחריו, וכ"ש כעדים אחרים מעידים על המודעה שנמסר לפניהן קודם המכירה דמהי: (כגו) כגו מאחר דידעין באונסיה. פירוש, ע"י שטר מודעה זה ידעין אונסיה דהרי העדים

סעיף ב' (ב) ה) שטר מודעה. עין כספר אגודת אוזב דף *צ"ה ע"פ כתי ציון זה נמצא בכתי"ב בספר, סמוך לסעיף י', והוא שילשם הורא שו"ך

[ח"ב] ס"י ק"כ ובשאלות שניות ס"י קפ"א ור"י, ובתשובת ר"מ אלשיך ס"י ל"ה, ובגרש"ם [ח"מ] ס"י ח"ט ותל"י, ובתשובת ר"ל ו' חצי ס"י ל"ד [קש"כ]:

מ"ו"י"י אי נלמנים לומר מודעה היה דבריו. הגה הא"י שטר מודעה שאין צו זמן ואין העדים כאן ולא ידעין אי נעשית קודם המכר או אחר כך המודעה כשרה ומצטלת המקם ^{ב"מ}מאחר דידעין באונסיה ^{ב"מ}מסתמא ^{ב"מ}מסר מודעה קודם לכן.

י (כ"ה) וכן אם הודה בפניהם שלקה הדמים אחר שמסר מודעה על כך אינו חייב להחזיר כלום שהאנס אנסו עד שיוודה והעדים כבר ידעו שהוא אנוס אבל אם מנה הדמים בפניהם חייב להחזיר.

יא ^{כ"ה}העידו עליו עידי המכר שביטל המודעה ^{כ"ה}הרי המודעה ציונים ומקורות (ז) סעיף ל"ז. (יח) מלא כתיב במדעי יין הובא בחידושי אנשי שם על המדכי ב"ב ס"י חקמ"ד ודעת ע"מ, עין ד"מ שם סעיף ה'. (יט) שם נלמנים פ"י ממכירה דין ו'. (כ) שם נלמנים פ"י ממכירה דין (ג) ח'. (ז) בד"ר: בטל מודעה, ונתון ממדורות הסמ"ע ואילך, ראה בסמ"ע סקכ"ד.

הטור [סעיף ב' וחי]: סעיף י"א (כ"ה) כן הרי המודעה במ"ה. דלמרינן אגב אונסיה חזי גמר והקנה וכמ"ש לעיל [סעיף א'], אלא כשמסר

באר הגולה

סעיף י' א. שם (ברמב"ם פ"י ממכירה) דין ו'. ומתכ הוצג המגיד, כל היכא דמסר מודעה וידעין באונסיה [דינן] כדן הגולן, דלפילו הודה אינו חייב להחזיר לו כלום. [שם בגמ' (ב"ב מ"ז ע"ב)]. סעיף י"א ג. שם (ברמב"ם

ביאור הגר"א

כד. שטר כו'. עין סמ"ע ס"ק כ"ד, וכמ"ש בפ"ז דכמוצות * היינו דרש לקיש חזקת כו': סעיף י' כה. וכן אם כו'. כמ"ש (ב"ב מ"ז ע"ב) דנ"ל שאלמו כו'. ועין בל"ג (אות א'), ו"ש אחר שמסר כו':

פתחי תשובה

סעיף ט' ה. מסתמא מסר. עין באר היטב [סק"י] שכתב, היינו טעמא דמוקמינן העדים על חזקתן כו' (וכ"כ בלבוש [סעיף י']). ועיין בתשובת שיבת ציון ס"י קי"א שהביא דבתשובת מהר"ט ספר ב' [חרי"מ] ס"י מ"ג מפקפק על טעם זה, דעדי המודעה אין צריכין לחקור אם עדין לא מכר, והעדים מעידין רק על האונס בלבד, ואח"כ יברר המוכר שהמודעה היתה קודם, ולכן כתב טעם אחר, דכיון שיש ספק אימת נעשה אמרינן יד בעל השטר על התחתונה [וכיוצא בזה כתב הב"ח סעיף ו' וז"ל, אלא נראה הטעם, דכיון דאיכא ספק אי נעשית קודם המכירה או אח"כ, אין להוציא מיד המוחזק ואוקי קרקע בחזקת מרא קמא והמכירה בטילה, עכ"ל]. והוא ז"ל כתב דהפקפוק של מהר"ט נכון באם היתה המודעה על דבר שאין לו קול, כגון במכירת מטלטלין או עסק אחר שאין לו קול, בזה צדקו דבריו שאין על העדים לחקור אם עדין לא נעשה דבר, אבל אם היתה המודעה על מכירת קרקעות שיש לו קול, בזה צדקו דברי הסמ"ע דמוקמינן העדים אחזקה כו', דאילו היתה המכירה קודם מסתמא היו יודעין העדים ממכירה זו ולא היו רשאים לכתוב המודעה שהיא שלא כדן, והיה להם להרחיק מדבר שקר דהא לשון המודעה בלשון עתיד שהוא אנוס למכור כו'. וע"ש עוד שכתב דהרמ"א כאן דנקט רק מכר, ובאמת בד"מ [סעיף ה'] כתב דין זה בשם מרדכי ישן ונקט בלשונו מכר או מתנה, י"ל משום דבחידושי אנשי שם הגדפס בגליון המדכי פרק חזקת הבתים ס"י חקמ"ד מביא ג"כ דין זה של מרדכי ישן, וכתב על זה ז"ל, ורבינו יצחק ורמ"מ הורו במכירה אבל לא בשטר מתנה, משום דבמתנה אין לעדים לחקור שום דבר הואיל ואין צריכין לכתוב וידעו באונסיה, משא"כ במכר, עכ"ל, לפ"ז י"ל דגם הרמ"א בהגהת שו"ע ס"ל כן, משו"ה השמיט מתנה ונקט רק מכר, אולם לטעמא שכתב הסמ"ע דמוקמינן העדים על חזקתן דלא היו חותמין כו', גם במתנה שייך טעם זה ונסייל דהרמ"א לאו דוקא נקט רק מכר, כן צ"ל לפי דרכו. אך באמת אין מובן לי, דנראה דרבינו יצחק ורמ"מ ס"ל ג"כ טעם הסמ"ע, ומ"מ כתבו דבמתנה לא שייך זה, והיינו כיון דבמתנה אין כותבין עדותן שיודעין בעצמם רק מה שאמר להם, אין להם לחקור כלל, אולם לטעם הב"ח ומהר"ט הנ"ל פשוט דגם במתנה הדין כן, וצ"ע. ועוד יש נפקותא לדינא בין טעם שהביא רמ"א ובין טעם הסמ"ע, באם העדים לא כתבו המודעה רק שהעידו בעל פה בפני ב"ד שפלוני מסר מודעה בפניהם, ולא ידעו הזמן אם הוא קודם המכירה או אח"כ, דלטעם הסמ"ע לא שייך בזה חזקת העדים, דהא לא חתמו כלל, א"כ אין עדות המודעה מכיל המכר, אמנם לטעם הרמ"א דמאחר דידעין באונסיה מסתמא מסר קודם לכן, המכר בטל. ועפ"ז כתב בנידון השאלה שם בראובן שיש לו טענות ותביעות על שמעון, וכאשר תבע אותו הוציא שמעון פטורים מראובן שמחל לו על כל התביעות, וראובן מביא עדים שמסר מודעה בפניהם שהוא מוכרח ליתן לשמעון פטורים מחמת שיש בידו כתבים שיכול להעליל עליו, והעדים העידו בב"ד על דבר אבל לא כתבו כתב מודעה, ולא נתברר אם הפטורים קדמו או אם נעשה המודעה קודם, ופסק דאין במודעה זו ממש, לא מיבעיא לדעת רבינו יצחק ורמ"מ שהביא בחידושי אנשי שם שחולקין על המדכי ישן במודעה שהוא על המתנה, בודאי המודעה בטילה, דהא מחילה מתנה היא כמ"ש בשו"ע סעיף ו', אלא אפילו לדעת המדכי ישן דמשהו מתנה למכירה, היינו היכא שהעדים חתמו המודעה, בזה שייך טעמא שכתב הסמ"ע דמוקמינן העדים אחזקה דלא היו חותמין כו', משא"כ היכא דעדים לא חתמו המודעה רק שעתה מעידין בפני ב"ד, ליתא להאי חזקה כלל. גם לא שייך לומר, כיון שמדי ספיקא לא נפקא יד בעל השטר דהיינו שמעון שבידו הפטורים על התחתונה, זה אינו, כיון דשמעון הוא המוחזק וראובן בא להוציא ממנו ע"י המודעה, על ראובן להביא ראיה אימת מסר מודעה, וכל זמן שלא נתברר הרי הפטורים שביד שמעון בתוקפן כו', עכ"ד ע"ש. ולכאורה בנידון זה דהיתה המודעה לא על מתנת קרקע רק על מחילת תביעות של ממון, אפילו אם היתה המודעה בתומה גם כן היתה המודעה בטילה כל זמן שלא נתברר שמסר המודעה קודם הפטורים, לפי מה שהחליט הרב ז"ל בעצמו בריש דבריו דאם היתה המודעה על דבר שאין לו קול בזה צדקו דברי מהר"ט שאין על העדים לחקור כו'. וצ"ל דהרב בעל שיבת ציון לרווחא דמילתא קאמר דבכה"ג שלא חתמו המודעה גם הסמ"ע מודה, אבל לדינא גם במודעה חתומה הדין כן דעל התובע להביא ראיה. ועיין בקצוה"ח [סק"י] דמשמע מדבריו ג"כ שמסכים לטעם הב"ח [ומהר"ט] הנ"ל, וכתב ז"ל, ולפ"ז בפשרה שדינה כמכר, אם התובע הוציא מסירת מודעה כזו אוקי ממונא בחזקת הנחבע והפסדה קיימת, עכ"ל, ור"ל אפילו המודעה חתומה. ועיין בספר עטרת צבי [וכן במאמר קדישין] ס"ק י"ב שהביא טעם הסמ"ע דמוקמינן העדים על חזקתן כו', וכתב ז"ל, ונ"ל באם שנראה לדיננים שהעדים אינן יודעין זה שצ"ל המודעה מתחילה, יש להסתפק, לכן נראה בכמה תקנות שהמסירת מודעה אינו מועיל רק לפני הרב התופס ישיבה, ונכון הוא, עכ"ל. ולע"ז לדינא אפילו אם ברור לו שהעדים אינן יודעין זה, אפ"ה המכירה בטילה מטעם הב"ח ומהר"ט הנ"ל, אלא נראה טעם הקצוה"ח הנ"ל משום דהעדים צריכין לידע שהוא מוכר מפני אונס כו' כדלעיל סעיף א', וכמה פעמים העדים אינן יודעין אם הוא אנוס ממש, וכמ"ש מהר"ם אלשיך ס"י ע"א הובא בנתיבות המשפט סק"י דעבידי עדים דטעו בכה"ג, לכן חיקנו שיהא דוקא לפני הרב, וצ"ע: סעיף י"א ט. הרי המודעה בטילה. עין באר היטב [סק"י]. ועיין עוד בתשובת מהר"ט [ח"ב] חלק ח"מ ס"י מ"ג, ובתשובת מהר"ר משה רוטנבורג חלק ח"מ ס"י כ"א, ע"ש היטב:

מודעה אמרין דאין מקח כיון דגילה דעמו שאינו רוצה להקנותו, והרי חזר וצטל המודעה והרי כאילו לא מסר מודעה מעולם. ועיין דרישה [סעיף ט"ז], שם כתבתי דהרי"ף [הובא בטור סעיף ט"ז] והרמב"ם [המובא בציונים אות כ'] ורבינו האי [ספר המקח שער ל"א] והרמ"ה [ב"ב פ"ג סי' קפ"ה] ס"ל דכל שמסר מודעה תחילה, אפילו סתם, ג"כ לא מהני הצטול מודעה שאח"כ כשדוע שמצטלה מכח אונסא וכמ"ס הטור [סעיף י"ד-ט"ז] בשם, אלא שהרמ"ה [שם סי' נ"א] חולק עליהן, ולא כצ"י [סעיף ט"ז] דכתב דמודים הרי"ף והרמב"ם דמהני צטול מודעה סתם, ע"ש, והמחבר כאן אילו לשיטתיה: (כ"ז) כ"ז דבט"ל כ"ז

סעיף י"ב (י"ב) י"א לא הוי אונסא. עיין בספרי שכתבתי דנ"ל דוקא כשמכרו לאחרים, אבל לגזל עממו לא מהני כשמסר מודעה, דע"כ האונס נא מחמתו, ועיין צ"י [סעיף ו'] דוק: המודעה. הגה (כ"ז) מהיו חס חזר וצטל כל הצטולין שעשה בתחילה יש אומרים דמהני (כ"ז) וכן נוהגין לכתוב בטורות כ"ל צטל כל מודעי דנפיק מגו מודעי עד עולם (י"ד) דוקא צמכר אבל צמחנה כ"ל וכן דידעין צאונסיה אף על גז דצטל מודעה לא הוי צמחנה אבל אי לא ידעין אונסיה מהני צטול מודעה אף צמחנה (כ"ז) וכן חס הודה צאחיה דצר שאינו חייב הוי צמחנה לכל דבר.

יב 'באיזה אונס אמרו שהוא מבטל המקח באונס דאחי ליה מאחריני אבל באונס דאחי ליה מנפשיה כגון מי שמוכר מפני שהוא דחוק למעות לא ואפילו באונס דאחי ליה מאחריני דוקא שאנסוהו למכור אבל לא אנסוהו למכור אלא ליתן מעות ומחמת שלא היו לו המעות הוצרך למכור (כ"ז) לא הוי אונסא וזביניה וזביני. (כ"ז) וכל זה מירי צאנסוהו למכור דאמרין אגז אונסיה גמר ומקני אבל אנסוהו לקנות אינו קנין.

ציונים ומקורות (כ"ז) טור סעיף ט"ז בשם הרמ"ה [ב"ב פ"ג סי' נ"א] ור"ן פ' הסמ"ל בחובות מ"א ע"ב מדפי הרי"ף. ד"מ ט"ז. (כ"ז) ר"ן שם. (כ"ז) טור סעיף ט"ז בשם הרמ"ה שם. בציוני שס"ז נוסף: וצ"י סעיף י"ב בשם מוס' ב"ב מ"ח ע"א ד"ה אמר ור"ן בחידושי

המחבר שם מ' ע"ב ד"ה נקטינן ומהיר"ק שורק ק"ח ענף י'. (כ"ז) כ"ז מחודש ט' בשם הרמ"ה בתשובה ח"ב סי' ק"ה. ד"מ שם. (כ"ז) כ"ז מחודש ג' בשם נפ"ל העיטור אות מ' מודעה. ד"מ א'.

ערך לחם

סעיף י"א. ואם אמר לעדי מודעה וכו'. הרא"ש ז"ל [ב"ב פ"ג סי' נ"א] חולק בזה וס"ל דמהני הביטול, והרשב"א ז"ל [שם מ"ח ע"ב ד"ה ואסיקנא] הצריך לפסול כל העדים שיעידו שמסר מודעה, והרמ"ה ז"ל [שם פ"ג סי' קפ"ה, הובא בטור סעיף ט"ז] הצריך שידוע שלא מסר מודעה דהודאת בעל דין כק' עדים דמיו. ורדב"ן ז"ל סי' ס"ה [לפנינו בחיד ט"י אלק קצ"ו] כתב שאם אמר הדברים שתקנו גבי גט לבטל מודעה מהני אפילו לדעת זה שהוא להרמב"ם ז"ל [המובא בציונים אות כ'], ומהר"ל [בן חב"ן] חולק סי' ל"ד. וכתב דבמחנה וידעין באונסיה הוי דינא חכי לכ"ע דלא מהני, ע"ש. מסר מודעה עשרה ימים

ביאור הגר"א

סעיף י"א כו. ואם אמר כו'. כנ"ל [בסקכ"ג] האי א"ע דלחי כו': כו. מהיו אם כו'. חולק על סגרת הרמב"ם [המובא בבאה"ג אות ב'] ושו"ע. ועיין רא"ש פ"ד דגטין [סי' ו'], ועיין מוס' דצ"צ שם [מ"ח ע"א] ד"ה אמר רבא, דמשום אגז אונסא גמר ומצטל כמו צמק עממו, ע"ש: כה. ודוקא כו'. דל"ז צמחנה למודעה כמ"ס רש"ם שם ד"ה מודה שמואל כו' אבל תלויה ויהי כו', כל דידעין צאונסיה, ועיין מוס' הנ"ל [בסקכ"ז]: כט. אבל אי כו'. ללך הוצרך מודעה שם מ' צ' צמחנה משום גילוי מילתא: ל. וכן. כנ"ל סעיף ו': סעיף י"ב לא. באיזה אונס כו'. קן פירש צל העיטור [אות מ' מודעה] מ"ס שם [ב"ב מ' ע"ב] מודה רבא היכא דאניס כו', וכי ס"ד דלפילו לא אניס, למה ליה למכור, אלא כה"ג, ח"ש וכמעשה דפרדקסא, וכמ"ס שם [מ"ז ע"ב] שאני אונסא דנפשיה כו': לב. *ודוקא כו'. עיין מ"ס כ"ז [מחודש ג'] בשם צל העיטור [שם], ועיין מה שכתבתי צ"ה ע"ש סימן מ"ב [סקכ"ב] דכל הפוסקים חולקין עליו, ע"ש:

פתחי תשובה

סעיף י"ב י. וזביניה וזביני. עיין באר היטב [סקכ"ז], עד אבל לגזלן עצמו כו'. ועיין בתשובת בית שמואל אחרון חלק אה"ע סימן י' מ"ש בזה: יא. אבל אנסוהו לקנות. עיין באה"ע סימן מ"ב סעיף א' בחלקת מחוקק

זה צטול מסירת מודעה שמסר תחילה על צטול המודעה דלח"כ. מהיו גם לסכרל קמיימא מהני כשכתוב בשטר הקנין שפוסל כל העדים שיעידו שמסר לפניהן מודעה, ועיין ד"מ וצאה"ע סי' קל"ד. סמ"ע [סקכ"ז]: סעיף י"ב ב. וזביני. ונ"ל דהיינו דוקא כשמכרו לאחרים, אבל לגזל עממו לא מהני כשמסר מודעה, דע"כ האונס נא מחמתו, ועיין צ"י. ע"ך [סקכ"א]:

חידושי רעק"א

סעיף י"א בהג"ה. כל זמן דידעין באונסיה. י"ב, וצמח"צ"ל [ח"ג] סי' כ"ח כתב דלס כתב בשטר מתנה שמעיד על עממו דלא הוי אונס ושלל מסר מודעה מהני, ע"ש ומהיר"ק [שם] [בגדר לחם על סעיף ט'] כתב אין דבריו נראין, וכן כתב (מהיר"ל) [מחודש ב'] סי' ק"י [כ"ז]: סעיף י"ב בהג"ה. אבל אנסוהו. י"ב, עיין חלקת מחוקק וצ"ח שמואל אה"ע סימן [ח"ב. סק"א] מה שממנה בזה: